

روش اجتهادی

تراکم امارات

و آثار فقهی و اصولی آن

ناصر منتقی

www.ketab.ir

سرشناسه: متقی، ناصر، ۱۳۵۷.
عنوان و نام پدیدآور: روش اجتهادی تراکم امارات و آثار فقهی و اصولی آن / نویسنده:
ناصر متقی

مشخصات نشر: قم: انتشارات عصر جوان، ۱۴۰۰ هجری شمسی

مشخصات ظاهری: رقعی، ۱۷۲ ص

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۵۳-۲۵۱-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: اماره (فقه)

رده بندی کنگره: BP ۱۵۵

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۱

شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۵۶۳۲۷

روش اجتهادی تراکم امارات و آثار فقهی و اصولی آن

نویسنده: ناصر متقی

انتشارات عصر جوان

طراح جلد و صفحه‌آرا: محمود دهقانی

چاپخانه: زمزم

سال و نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۴۰۰ هجری شمسی

تیراژ: ۱۵۰ جلد

قطع و صفحه: رقعی، ۱۷۲ صفحه

قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان

مرکز پخش:

قم، خیابان ارم، پاساژ قدس، طبقه آخر، پلاک ۱۶۷

تلفن: ۰۲۵ - ۳۷۷۳۰۰۳۷ - ۰۹۱۲۵۵۲۸۴۸۰ همراه

فهرست مطالب

- مقدمه مؤلف..... ۶
- بخش اول: مباحث مقدماتی..... ۱۱**
- مبحث اول: تقسیم علم حصولی به تصور و تصدیق و تعریف آن دو..... ۱۲
- مبحث دوم: تعریف علم منطقی..... ۱۵
- مبحث سوم: تعریف علم عقلی و علم عادی..... ۲۴
- مبحث چهارم: معانی یقین..... ۳۰
- مبحث پنجم: قطع..... ۳۳
- مبحث ششم: ظن..... ۴۱
- مبحث هفتم: علم عرفی و ظن اطمینانی..... ۵۱
- مبحث هشتم: ظانی که با گمان خویش، معامله علم می کند..... ۵۷
- مبحث نهم: ویژگی های دلیل عقلی..... ۵۸
- مبحث دهم: بناء و سیره عقلاء..... ۶۱
- مبحث یازدهم: اطمینان..... ۶۷
- مبحث دوازدهم: اماره..... ۷۷
- بخش دوم: مباحث مربوط به تراکم امارات..... ۸۵**
- مبحث اول: معنا و مقصود از تراکم امارات..... ۸۶
- مبحث دوم: پیشینه مبحث تراکم امارات..... ۹۲

- مبحث سوم: اقسام تراکم امارات..... ۹۶
- مبحث چهارم: عدم توقف حجّیت تراکم امارات بر انسداد..... ۱۰۳
- مبحث پنجم: گستره تراکم امارات..... ۱۰۸
- مبحث ششم: حجّیت تراکم امارات و دلیل آن..... ۱۳۱
- بخش سوم: آثار فقهی و اصولی تراکم امارات..... ۱۳۷
- جمع بندی..... ۱۶۳
- فهرست منابع و مآخذ..... ۱۶۷

www.ketab.ir

اللهم صل على محمد وآل محمد وعجل فرجهم
اللهم كن لوليك الحجة بن الحسن
صلواتك عليه وعلى آبائه
في هذه الساعة وفي كل ساعة
وليّاً وحافظاً وقانداً وناصراً ودليلاً وعيناً
حتى تسكنه أرضك طوعاً
وتتمتع به فيها طويلاً

مقدمه مؤلف

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين و صلى الله على سيدنا و
نبينا ابي القاسم المصطفى محمد و آله الطيبين الطاهرين الهداة المهديين سيما
بقية الله في الارضين و لعنة الله على اعدائهم اجمعين.

هدف از تأليف اثر حاضر

اين طلبه حقيّر زمانی که مشغول فراگیری کتاب شريف مکاسب و
رسائل بودم، می دیدم که جناب شيخ اعظم انصاری رحمته الله با آنکه در
رسائل، شهرت فتوانی (فتوای مشهور قدماى اصحاب) و اجماع منقول
را حجت نمی دانند اما از هر دو (شهرت فتوانی و اجماع منقول) در
مکاسب استفاده می فرمایند و این پرسش برایم مطرح شد که چگونه

جناب شیخ رحمۃ اللہ علیہ با اینکه این دورا حجّت نمیدانند لکن از هر دو در کتاب مکاسب استفاده می‌فرمایند؟ آیا چنین کاری، اجتماع نقیضین نیست؟ برای یافتن پاسخ، تحقیق نمودم تا اینکه متوجه شدم جناب ایشان رحمۃ اللہ علیہ، قائل به روش اجتهادی تراکم امارات و تجمیع ظنون هستند و استفاده از شهرت فتوانی (فتوای مشهور قداماء) و اجماع منقول و انضمام این دو به هم، از همین باب می‌باشد. بعد از اینکه پاسخ پرسش‌م را یافتم، این مطلب به ذهنم خطور کرد که بخاطر اهمّیت و آثار مهمّی که بر آن (تراکم امارات و تجمیع ظنون) مترتب می‌باشد، شایسته و لازم است کتابی در این زمینه نوشته شود؛ از اینرو تصمیم گرفتم که کتاب پیش رو را بنویسم. لازم به ذکر است با تبعی که انجام دادم، ندیدم در این زمینه، کتابی تالیف شده باشد و اولین کتابی است که در زمینه تراکم امارات نوشته می‌شود.

عواملی که بر اهمّیت و ارزش بالای مبنای تراکم امارات و تجمیع ظنون دلالت دارند و سبب شدند که بنده حقیر کتاب پیش رو را بنویسم، عبارتند:

۱- بر مبنای حجّیت تراکم امارات و تجمیع ظنون، فقیه، ادلّه اجتهادی بیشتری در اختیار دارد.

۲- فقه شیعه (شیعه دوازده امامی)، فقهی پویا و مترقّی می‌باشد و نسبت به مسائل نوپدید و مستحدثه، فعّال بوده و مناسب با زمان و مکان

۱. البته ندیدن و نیافتن، دلیل بر نبودن نیست؛ از اینرو ممکن است کتابی در زمینه تراکم امارات و تجمیع ظنون نوشته شده باشد لکن حقیر آن را ندیده باشم.

و شرائط، پاسخی صحیح و مستدلّ به آن‌ها می‌دهد و روش اجتهادی تراکم امارات و تجمیع ظنون، نقش مهمی را در این عرصه ایفاء می‌نماید.

۳- فقه شیعه، فقهی تمدّن‌ساز می‌باشد و در نظام متمدّن اسلامی، نقش مهمی را ایفاء می‌نماید و مبنا و روش اجتهادی تراکم امارات و تجمیع ظنون، تاثیر بسزایی در این تمدّن بزرگ دارد.

۴- دو کتاب شریف «مکاسب» و «فرائد الأصول»، اثر جناب شیخ اعظم انصاری رحمته الله علیه، از دروس اصلی سطح در حوزه‌های علمیه می‌باشند؛ از این رو لازم است که متعلم، روش اجتهادی این بزرگوار را بدانند تا در فراگیری و مطالعه این دو کتاب شریف، دچار مشکل نشود.

۵- اگر مبنای تراکم امارات و تجمیع ظنون را نپذیریم، لازمه‌اش این است که احادیث ضعیف‌السند کنار گذاشته شوند و همچنین لازم دیگرش این است که اگر روایتی، سنداً معتبر بود، لکن از حیث دلالت ضعیف باشد، آن نیز کنار گذاشته شود اما اگر مبنای مذکور (تراکم امارات و تجمیع ظنون) را قبول کنیم، بخاطر تجاوبر و تعاضد^۱، این روایات شریفه را کنار نگذاشته و از آن‌ها در روش اجتهادی مزبور استفاده می‌کنیم که بر اهمیّت مبنای مذکور دلالت دارد.

۶- بر مبنای تراکم امارات و تجمیع ظنون، هر مسئله‌ای که در علم اصول، حجّیتش اثبات نشد، کنار گذاشته نمی‌شود؛ بلکه در روش

۱. در بخش سوم، اثر هشتم خواهد آمد.

اجتهادی مذکور (تراکم امارات) به کار گرفته می‌شود و در آن (تجمیع ظنون)، نقش ایفاء می‌کند؛ مگر ظنّ قیاسی و استحسانی و مانند آن دو که نمی‌توان از آنها در روش اجتهادی مذکور استفاده نمود. دلیلش در مبحث پنجم از بخش دوم ذکر خواهد شد.

دورنمای محتوای اثر حاضر

کتاب پیش رو از سه بخش تشکیل شده است. در بخش اول، مباحث مقدماتی مطرح شده که شامل دوازده مبحث می‌باشد.

بخش دوم، شامل شش مبحث می‌باشد.

در بخش سوم به دوازده اثر از آثار فقهی و اصولی تراکم امارات پرداخته شده است.

در انتهای کتاب، قبل از فهرست منابع و مأخذ، جمع بندی مباحث کتاب حاضر آورده شده است.

از مخاطبین فرهیخته و خوانندگان گرانقدر و وفقهم الله تعالی و آیندهم - استدعاء دارم که انتقادات و پیشنهادات و نظره‌های ارزنده خودشان را به نشانی ناشر محترم منتقل فرمایند و بنده حقییر را مرهون الطاف خویش سازند.

در پایان بر خود لازم می‌دانم که از ناشر محترم و فرهنگ دوست و همکاران گرامی ایشان در انتشارات عصر جوان (وفقهم الله تعالی) صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم و سلامتی و توفیقات روزافزون این بزرگواران را از خدای متعال خواستارم.